

BOGANMELDELSE

J. P. Trap: DANMARK, GRØNLAND. Gads Forlag. 688 s., hft. kr. 263,35, indb. kr. 279,45 og lux. kr. 281,75.

I 1921, 200 år efter Hans Egedes ankomst til Grønland, udgav man, for at markere året, i serien Meddelelser om Grønland et monumentalværk med en minutøs beskrivelse af det grønlandske samfund, geografisk, naturhistorisk, topografisk, historisk, kulturelt og økonomisk-statistisk. Siden har dette værk været efterspurgt som en perle i Grønlandslitteraturen.

Nu 50 år efter, da vi nærmer os 250 året for Egedes ankomst, finder værket endelig sin afløser i det bind om Grønland, som Trap DANMARK nu har udsendt som sidste bind af sin nye udgave. Man har taget ad notam, at Grønland efter den nye grundlov i 1953 var en integreret del af det danske rige og derfor måtte have sin plads i værket, selvom det naturligvis var en gigantisk opgave at gå i gang med.

Som redaktør af bindet blev udpeget museumsinspektør Therkel Mathiasen, der jo havde et grundigt personligt kendskab til Grønland. Det er da også ham, der har samlet det meste af det stof, som findes i bogen, selvom den hurtige udvikling i Grønland har nødvendiggjort en nyredigering af stoffet efter Mathiasens død i 1967.

Det, der først slår læseren, er den helt enorme stofrigdom. Næsten 700 tætskrevne sider, mange endda sat med petittyper, i et kortfattet sprog hvor stor disciplin er udøvet mod alle overflødige tirader, og hvor en systematisk anvendelse af forkortelser presser stoffet yderligere sammen, – alt dette fortæller om, hvilken uoverskuelig mængde af oplysninger og kendsgerninger, der er indeholdt i dette værk. Bagsiden er naturligvis et tungere og mindre letlæseligt sprog, selvom man har gjort sig anstrengelser for at undgå det og i nogle afsnit med held.

Det er også imponerende, at dette enorme materiale synes at være fremstillet med stor re-

spekt for nøjagtighed og korrekt trykning. Det er ikke lykkedes mig at finde deciderede fejl, selv på områder, hvor man selv mener at være hjemme, og trykfejl synes næsten bandlyst. Det er eksempelvis også prisværdigt, at ortografien i de grønlandske ord synes gennemført med pinlig nøjagtighed.

Forfatterne er en lang række embedsmænd og specialister indenfor de mange forskellige områder af den grønlandske verden, og det er naturligvis først og fremmest deres uomtvistelige sagskundskab, som borger for kvaliteten af værket.

Dette er delt i to hovedafsnit: En almindelig del med artikler om fælles grønlandske emner og en speciel del med en redegørelse for de enkelte kommuner og bygder. Denne specielle del fylder næsten halvdelen af bogens ca. 300 sider.

Første del har artikler om landets almindelige geografi, indlandsisen og landets geologiske opbygning, vel nok det mest utilgængelige afsnit for en ikke fagmand. Hav, drivis og klima får hver et kapitel, ligesom plante- og dyreliv præsenteres.

Et meget langt afsnit omhandler forfatning, forvaltning og økonomi. Det er betegnende for hele den grønlandske problematik, at selv de saglige forfattere til TRAP ikke kan undgå også at gøre rede for problematikken indenfor de forskellige områder, hvorved fremstillingen bliver langt mere fængslende og vedkommende. Specielt vil jeg fremhæve Erik Hesselbjergs redegørelse for landets statsretlige og politiske stilling i så henseende. KGH er tilsvarende behandlet af Hans C. Christiansen – med vanlig grundighed. Mindre begejstret er man måske over ideen også at lade Christiansen skrive om det private erhvervsliv, al den stund dette står i et vist konfliktforhold til KGH, og man næppe kan forlange af en part i sagen, at han skal fremstille denne helt upartisk. Uden at ville klandre H. C. C. for sin fremstilling, kan man dog konstatere, at det ikke er KGH, der fremstår som skurken i denne.

Trafik, opmåling, stednavne, GTO, boliger og forsvar er emner for andre kapitler, ligesom alle de forskellige »væsener« og institutioner får hver deres behandling – i reglen af deres egne respektive ledere, hvilket ikke er noget ophidsende originalt påfund, men naturligvis giver garanti for sagkyndig behandling.

For en person med mine interesser er de 90 sider om kultur og historie nok de mest spændende. Der er flere glimrende artikler, men jeg har dog lyst til at fremhæve Robert Petersens artikel om den åndelige kultur som en lille perle, der er fuld af oplysninger og fine iagttagelser. Finn Gad har skrevet de historiske kapitler, og han ligner her sig selv, som jeg vist før har sagt: Gad er hjælpestof forelsket i nordboerne og Hans Egede (og jeg forstår ham sådan set godt), men der er altså noget galt, når nordboerne i en historisk fremstilling fylder næsten lige så meget som hele landets historie derefter – og når denne historie så tilmed næsten udelukkende er kolonihistorien, kolonisationen og dens problemer og personer. I denne historie nævnes eksempelvis 40 forskellige personer ved navn, – alle 40 er europæere, og ikke een grønlander nævnes i Grønlands historie indtil nutiden ved navn. Det er som de mennesker bliver væk, historien skal handle om.

Den specielle del er næsten den mest imponerende. Kommune for kommune, bygd for bygd, bygning for bygning gennemgås her næsten alt,

hvad mennesker har skabt i Grønland, og lokalt det samme kompleks af institutioner, klima, dyreliv, erhverv o. s. v., som i første del for hele landet. Det medfører en del overlapninger (eksempelvis vil radiofoni blive omtalt både under landet og under Godthåb), men sådant er nok uundgåeligt, og stof er der i alle tilfælde nok af. Man er rent ud imponeret over det væld af små spredte oplysninger, der er tilvejebragt og sat ind de rigtige steder, så hvert eneste beboet sted får sin behandling. Ikke mindst har den statistiske indsats (ved Pie Barfod) været eksemplarisk og fin.

Der er en hel del kort af fin kvalitet i bogen, men detailkortene over byerne har man udeladt og erstattet med luftfotos, og da det alligevel ikke ville give nogen mening at gengive detailkort over de tit enormt udstrakte kommuner, er disse samlet på et stort fælleskort med kommunegrænser – og egentlig er det en udmærket idé med luftfotografierne, – de giver et mere plastisk indtryk af hver by. Foruden kommunekortet følger med værket det nye geologiske kort, som nok kan give et indtryk af de mange variationer – og dermed muligheder – i landets geologiske struktur.

Denne bog må idag være *værket* om Grønland – og man tager sin hat af for det enorme arbejde, der her er udført, og den omhyggelighed, hvormed det er gjort. Men man kunne nok have lyst at kigge i TRAPs Grønlands-bind fra år 2021!

Mads Lidegaard.